

CZU: 37.015.2

DOI: 10.46727/c.v2.16-17-05-2024.p106-109

**STUDIUL ASPECTELOR INTERDISCIPLINARE ALE ȘTIINTELOR
VIEȚII ÎN CONTEXTUL PARADIGMEI CUNOAȘTERII**

**THE STUDY OF INTERDISCIPLINARY ASPECTS OF THE SCIENCES
LIVES IN THE CONTEXT OF THE KNOWLEDGE PARADIGM**

*Sîtnic Veaceslav, dr., cercet. confer., Universitatea de Stat din Moldova,
Institutul de Zoologie*

*Sîtnic Veaceslav, PhD, associate professor State University of Moldova,
Institute of Zoology*

ORCID ID: 0000-0003-3919-9232

sitnicv@gmail.com

Rezumat: Scopul lucrării este studiul formelor de cunoaștere a științelor vieții. Poziția conceptuală a unui cercetător în domeniul științelor vieții se formează sub acțiunea caracterului socio-politic și prezintă în sine un fenomen complex. Aceasta presupune o determinare mai concretă în pozițiile de analiză inițială, datorită faptului că ne interesează mai mult aspectele conceptuale ale activității de cercetare științifică, în primul rând este necesar să subliniem importanța istorico-socială a concepțiilor despre existență. Ca urmare a amalgamării treptate a întregului complex științific despre viață, cu privire la problemele omului, a noilor aspecte etice și axiologice ale științei, biologia se prezintă în momentul de față nu ca o știință a naturii „pure”, ci de asemenea ca o știință consolidată . promotor al științelor naturale și al științelor sociale.

Cuvinte-cheie: evoluționism, organism, populație, biocenoză, biosferă

Abstract. The aim of the work is the study of the forms of knowledge of the life sciences. The conceptual position of a researcher in the field of life sciences is formed under the action of the socio-political character and presents a complex phenomenon in itself. This requires a more concrete determination in the initial analysis positions, due to the fact that we are more interested in the conceptual aspects of the scientific research activity, first of all it is necessary to emphasize the historical-social importance of the conceptions of existence. As a result of the gradual amalgamation of the whole scientific complex about life, with regard to the problems of man, of the new ethical and axiological aspects of science, biology presents itself at the moment not as a science of "pure" nature, but also as a consolidated science promoter of natural science and social sciences.

Keywords: evolutionism, organism, population, biocenosis, biosphere

Cercetarea fenomenelor naturii este imperios necesară pentru elucidarea concepției științifice în diferite ramuri ale existenței umane, inclusiv ale Științelor Vieții [6, p.27]. Acest domeniu are o mare importanță în contextul găsirii soluțiilor existențiale pentru specia *Homo sapiens* [2, p.132]. Știința evoluționistă a apărut în sec. XIX, postulatele ei fiind în contradicție cu concepțiile idealismului și metafizicii. Principalul merit al teoriei darwiniste a fost procesul evolutiv, prezentat în ea ca unul istorico-natural. Teoria sintetică a evoluției este în continuă perfecționare și în prezent, fiind doar la un anumit stadiu al dezvoltării.

Cercetarea apariției și evoluției vieții pe Terra reprezintă un proces foarte complicat, deoarece n-au fost elaborate definitiv metodele adecvate de investigație atât teoretice, dar și practice. Rămâne într-un con de umbră estimarea factorilor abiotici și biotici ai evoluției lumii vii. Faza contemporană a evoluționismului, sau cum mai este numit și darwinismul, reflectă traiectoria cercetărilor științifice

în toate ramurile Științelor Vieții. Pentru elucidarea procesului evoluționist sunt utilizate și metodele elaborate de științele exacte.

Homo sapiens la faza actuală a dezvoltării lumii organice nu a conștientizat pe deplin necesitatea conservării habitatului său, care este întreaga Planetă. Chintesența vieții corelează direct cu înțelegerea concepției științifice raportată la existența oamenilor, a principiilor și ideilor despre viață.

Un deosebit interes la etapa actuală a dezvoltării civilizației reprezintă problemele ecologiei, abordarea cărora a devenit destul de populară. Aceste aspecte aglomerează destul de mulți partizani din toate colțurile Planetei Albastre, ele fiind destul de actuale. De aceea tot mai frecvent *Homo sapiens* caută să găsească soluții pentru elucidarea evoluției sale ca specie, dar și metode adecvate ale cunoașterii.

Evoluția organismelor vii este intensificată de influența speciei umane asupra biocenozelor și biosferei în întregime, iar acțiunea oamenilor se intersectează cu alte specii de plante și animale. *Homo sapiens* se deosebește cardinal de celelalte specii de animale vertebrate terestre prin limbajul comunicativ, care l-a poziționat în vârful piramidei ecologice într-o perioadă destul de scurtă de timp comparativ cu celelalte vertebrate, mai ales cu prădătorii. Ambientul uman reprezintă factorul fundamental, care pe parcursul evoluției a condiționat apariția noosferei.

Științele Vieții, dar mai ales biochimia, determină postulatul referitor la procesul evolutiv. Totodată, se înregistrează un proces integraționist al Științelor Vieții și Științelor Sociale [1, p.249].

Metodele și principiile darwinismului declanșează procesul de integrare al întregului ansamblu al disciplinelor biologice. Evoluționismul cu toate succesele înregistrate sunt în avangarda perceperii concepțiilor referitor la apariția vieții pe Terra.

Teoria evoluționistă bătătoarește traseul pentru toate descoperirile și invențiile științelor biologice, mai ales a geneticii moleculare. După cum a fost menționat mai sus, sunt utilizate tot mai frecvent metodele științelor exacte. Se semnaleză și pătrunderea principiilor științelor în procesul de acumulare a cunoștințelor practice și teoretice.

În avanscena Științelor Vieții se poziționează realizările biochimiei. Este necesară o studiere integrală a organismelor vii. Pentru a demonstra rolul în perspectivă a tuturor compartimentelor științelor biologice, ne oprim mai întâi de toate la științele naturale și la tendințele necesare în vederea fundamentării concepției științifice. Savanții evoluționiști consideră că teoria elaborată de ei reprezintă o știință în proces de finalizare, fără o structură stabilă și metode precise. Aceasta permite de a înțelege importanța specifică a biologiei ca o știință independentă în formarea concepției sale.

Materia este alcătuită din diferite componente, mai ales la nivelul atomic și molecular, iar corelația Științelor Vieții cu orientările de sinteză ale percepției mediului ambiant contribuie la definitivarea teoriilor moderne.

Apariția geneticii ca știință a fost impulsionată de aplicarea metodologiilor fizicii și chimiei în cercetare în special și în procesul de cunoaștere în general. Biologia moleculară s-a format ca un important pilon al fortificării postulatelor disciplinelor exacte în scopul elucidării structurii materiei și a stabilității ei. Importanța biochimiei e condiționată de utilizarea metodelor fizice, iar concepția științifică despre lume consolidează relațiile spre cerințele conceptuale acumulate de știința cunoașterii.

Este destul de dificil de analizat real rolul ideilor evoluționiste în însușirea teoretică a evoluției, de a determina cercul problemelor într-o știință care își mărește spațiul de cercetare. Pentru activitatea de cercetare științifică, care oglindește anumite aspecte sociale în problema alegerii principiilor de activitate, e importantă fundamentarea concepției de activitate [5, p.38]. Concepțiile

activității de cercetare au o mare importanță pentru elaborările științifice și apariția noilor idei, care perfecționează metodele de cercetare. Populația, fiind o unitate elementară a procesului evoluționist, a modificat cardinal întreaga direcție filosofică a biologiei. Principiile noi au impulsionat contradicțiile între diferite aspecte ale studiului evoluționist. Noțiunile „populație”, „biocenoză”, „biogeocenoză”, „biosferă” reprezintă un nivel important de cunoaștere și reflectă noile direcții ale cercetărilor în cadrul științelor vieții. În perioada renașterii pe primul plan apare problema cunoașterii conținutului noilor idei și concepției științifice. Postulatele metodologice devin în biologie o problemă de o mare importanță în cercetarea evoluției [4, p.83].

Pentru studierea bazelor moleculare ale procesului evoluționist sunt necesare anumite criterii științifice și metodologice. Eronate sunt și concepțiile apariției spontane a vieții pe Terra. Astfel este ignorat însuși principiul evoluționismului, care stă la baza darwinismului. Variate aspecte de cercetare a darwinismului se manifestă și în cazul principiilor sale de bază la stadiul materiei preorganice sau în domeniul de activitate a omului. Aceasta necesită o analiza specială cu scopul de a evalua dovezile reale ale criticii darwinismului [3, p.178]. E importantă partajarea deosebirii dialecticii în istoria biologiei și a fundamentului metodologic actual, care acceptă darwinismul. Este nesustenabilă selectarea aleatorie a bazelor teoretice ale biologiei, deoarece ea condiționează penetrarea preceptelor științelor exacte [6, p.30].

Apariția concepțiilor științifice este parte componentă a tezaurului anumitei țări, care are la bază un fundament economic, dar și social concret [5, p.40]. Acest fundament stă la baza formării cadrelor științifice, fiind un proces complicat. Pe primul plan apar concepțiile activității științifice, mai întâi de toate fiind necesar de accentuat importanța factorilor istoric și social.

Biologia joacă un rol important în fortificarea concepției materialiste. Postulatele științifice și metodologice ale geneticii și biologiei moleculare, precum și cele ale științei evoluționiste au în momentul de față un fundament solid, o direcționare a cercetărilor spre paradigma cunoașterii. Trendul dezvoltării științei biologice corelează cu problemele științelor sociale. Iată de ce rămâne actuală așa o formă a metodologiei, conform căreia este imperios necesară poziția filosofică a concepției științifice [2, p.139].

În domeniul Științelor Vieții comunicativitatea se manifestă mai puțin organizat comparativ cu științele sociale. În biologie, ca și în alte ramuri ale științei, e necesar numaidecât de a avea unele date, ce reflectă potențialul și certitudinea percepției structurii și dezvoltării sociale. Biologia moleculară și genetica explică apariția vieții pe Terra, iar ADN-ul este calificat drept componentul de bază al organismelor vii [2, p.145]. Variate curente filosofice în biologie supraapreciază descoperirile în domeniul tehnologiilor informaționale și a inteligenței artificiale prin utilizarea metodelor fizicii și chimiei în biologie [4, p.87].

Orice mod de producție pe parcursul epocilor istorice are de rezolvat problema coeziunii Științelor Vieții și celor Sociale. Biologia reprezintă la etapa actuală un promotor important al științelor naturale și celor umaniste. În scopul înțelegerii relației biologiei și filosofiei e absolut necesar de evidențiat rezervele interne metodologice, precum și cele personale de cunoaștere [1, p.251]. Biologia consolidează relația cu celelalte discipline ale științelor naturale, utilizând postulatele științifice și metodele de cercetare științifică. În funcție de poziția savantului sunt elucidate așa aspecte ca adaptarea speciilor, diferența dintre organismele vii și materia nevie, modalitatea apariției vieții pe Terra etc. Pentru depășirea crizelor ecologice e necesară utilizarea descoperirilor științifice argumentate în scopul elaborării căilor optime de protecție a mediului ambiant [7, p. 78].

În concluzie menționăm, că e imperios necesar de argumentat din punct de vedere științific importanța principiilor evoluționiste. În prim plan apare problema speciei *Homo sapiens*, care utilizează legitățile obiective ale proceselor naturale și sociale deseori nehibzuit, în detrimentul său, poluând mediul ambiant. Diversitatea organismelor vii este în pericol, iar civilizația umană balansează pe marginea abisului. Fiind pus în fața dilemei conservării vieții pe Terra, *Homo sapiens* nu este pe deplin conștient de impactul catastrofal iminent în cazul ignorării conceptului despre lume și a eticii sociale.

Bibliografia

1. BERTOCCI, P. The Perspective of a Teleological Personalistic. In: *Contemporary American Philosophy*. L. N.Y. 1970, p.249.
2. DARWIN, Ch. On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favored races in the struggle for life. John Murray, London. 1957, p. 132.
3. DEDIU, I. Ecologia populațiilor. Academia Națională de Științe Ecologice. Edit. Phoenix. Chișinău, 178 p.
4. DOBZHANSKY, Th. Genetics of the evolutionary process. Columbia University Press, New York. 1970, p.83.
5. ELTON, Ch. The pattern of animal communities. Methuen. 1966, p. 38.
6. GRANT, V. Organismic evolution. W.H. Freeman and Com., San Francisco, 1977, p. 27.
7. MARGALEF, R. Perspective in Ecological Theory. University of Chicago Press, Chicago, 1968, p. 78.

Articolul a fost elaborat în cadrul subprogramului "Evaluarea structurii și funcționării lumii animale și ecosistemelor acvatice sub influența factorilor biotici și abiotici în contextul asigurării securității ecologice și bunăstării populației". Codul subprogramului: 010701